

NAH en medicatie

Henry Honné, master neurorevalidatie en Innovatie/fysiotherapeut

Gezondheidscentrum Honné

Breincafé Horn

13 januari 2015

- Een gezonde leefstijl heeft een positieve invloed op uw algemene conditie en op de conditie van hart en bloedvaten.
- Er zijn een aantal risicofactoren voor het krijgen van een beroerte.
- Maar gelukkig krijgt niet iedereen die één van de risicofactoren heeft een beroerte. Soms is het een samenspel van verschillende risicofactoren.

- De bekende risicofactoren zijn:
  - Verhoogde bloeddruk
  - Suikerziekte (diabetes)
  - Afwijkingen in de bloedvaten en wanden
  - Aderverkalking
  - Verhoogd cholesterol
  - Eerder doorgemaakte hart- en vaatziekten
  - Roken
  - Teveel alcoholgebruik
  - Overgewicht
  - Tekort aan lichaamsbeweging

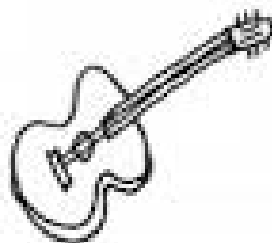
**TIJD VOOR
EEN TRIATLON**

TERRASJE ZITTEN

IJSJES ETEN EN

IN HET GRAS LIGGEN

Loesje

**VANDAAG
MAAR WEER EENS
HEEL HARD**

**LANGS
DE SPORTSCHOOL
GEFIETST**

Loesje

Wat is een gezonde leefstijl?

4

- **Eet gezond** en gevarieerd.
- Teveel vet en zout kan de bloeddruk verhogen en daarmee het risico op een CVA. Het eten van (veel) verzadigde vetten veroorzaakt het dichtslippen van de vaten. Onverzadigd vet verlaagd het cholesterolgehalte in het bloed, dat is gunstig. De kans op hart- en vaatziekten wordt kleiner.
- Let op **gewicht**.
- Wat een goed gewicht is kunt u berekenen met de Body Mass Index. De Body Mass index is een index voor gewicht in verhouding tot lichaamslengte. De BMI geeft een schatting van het gezondheidsrisico van het lichaamsgewicht. Het gaat er bij de BMI dus niet om wat cosmetisch gezien het mooiste is.
- **Beweeg** regelmatig.
- Een goede **conditie** en regelmatig bewegen vermindert de kans op een CVA. Een half uur per dag wandelen is al voldoende, maar ook tuinieren, of zwaar huishoudelijk werk. Zorg voor voldoende **ontspanning**.
- Probeer regelmatig te ontspannen bijvoorbeeld door sport, yoga, gezellig uitgaan etc.
- Stop met **roken** en matig **alcoholgebruik**.
- Als u rookt neemt het risico op een nieuwe beroerte aanzienlijk toe, dus het is van belang dat u stopt. Het is belangrijk uw alcoholconsumptie te beperken als u een beroerte hebt gehad of medicijnen inneemt. Mensen die stevig drinken hebben een grotere kans op een beroerte, ongeacht hun leeftijd.

**TANTE RIE WIL
AFVALLEN
ZODAT ZE WEER
MET ZICHZELF DOOR
ÉÉN DEUR KAN**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem www.loesje.nl

**OF JE NU
DIK BENT
OF DUN**

ETEN

Loesje

POSTBUS 1045
6801 BA ARNHEM GIRO 3254768

HELSINGBORG DECLARATION ON STROKE 2006

6

Europees beleid voor beroerte

- Om het Europese beleid voor beroerte te actualiseren, is een tweede consensusbijeenkomst gehouden in Helsingborg, 22-24 maart 2006. Vijf belangrijke aspecten van beroerte zijn besproken:
  - 1. organisatie van zorgverlening na een beroerte
  - 2. beleid voor acute beroerte
  - 3. preventie
  - 4. revalidatie na een beroerte
  - 5. evaluatie van het resultaat van zorg na beroerte en het beoordelen van de kwaliteit
- In de plenaire slotbijeenkomst gaven de deelnemers hun goedkeuring aan the Helsingborg Declaration 2006 on Stroke Strategies, een verklaring met alle plannen en doelen voor beroerte die gerealiseerd moeten zijn in het jaar 2015.

Praktische informatie over:

- 1 Middelen na een beroerte.
- 2 Middelen tegen epileptische aanvallen.
- 3 Middelen bij een hersentumor.
- 4 Middelen tegen neurologische, cognitieve en persoonlijkheidsstoornissen.

1 Middelen tegen beroerte; algemeen

- Bij een beroerte worden een aantal specifieke medicijnen voorgeschreven. Ze kunnen een effect hebben op andere medicatie. Dit betekent dat de werking van andere medicatie die u gebruikt verminderd of versterkt kan worden.
- Laat daarom altijd uw huisarts, apotheek en eventueel de trombosedienst weten welke medicatie u gebruikt.
- Voor uitgebreide informatie over de werking, gebruik en bijwerkingen is het verstandig om de bijsluiter te lezen.

**GELUKKIG
IS ER NOG GEEN
MEDICIJN
TEGEN DE
BIJWERKINGEN
VAN HET LEVEN**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

Remming van bloedplaatjes

- ▶ Om na een TIA of een herseninfarct een verhoogde kans op een herhaling te verlagen worden medicijnen voorgeschreven die de werking van bloedplaatjes beïnvloedt.
- ▶ Deze medicijnen gaan daardoor de vorming van bloedstolsels in de bloedvaten tegen, zodat de bloedvaten niet opnieuw verstopt kunnen raken.
- ▶ De remmende werking op de vorming van bloedstolsels begint direct na inname en is na enkele dagen gebruik optimaal.
- ▶ Het lichaam maakt voortdurend nieuwe bloedcellen aan die weer kunnen samenklonteren.
- ▶ Daarom is het van belang dat het medicijn iedere dag ingenomen wordt.

Carbasalaatcalcium (ascal)/Acetylsalicylzuur cardio

- ▶ Vermindert het stelpend vermogen van het bloed bij bloedvatbeschadiging. Het effect treedt al op na 1/4 acetylsalicylzuurtablet van 500mg en houdt aan tot de uitgeschakelde bloedplaatjes (na ongeveer een week) allemaal zijn vervangen. Voor dit laatste effect wordt het middel tegenwoordig in een lage dosis van 30-100 milligram zeer veel voorgeschreven aan mensen die eerder een beroerte of hartinfarct hebben gehad; het vermindert de kans op herhaling met circa 40%.
- ▶ Deze medicatie moet 's ochtends ingenomen worden, bij voorkeur op een nuchtere maag. Het middel werkt dan het beste. Behalve het gewenste effect kunnen deze middelen bijwerkingen geven.
- ▶ De belangrijkste bijwerkingen zijn:
- ▶ Een geïrriteerde maag, met zuurbranden, maagpijn en misselijkheid. Deze bijwerking kan worden voorkomen door het middel met wat voedsel en een glas water of melk in te nemen.
- ▶ Bloedingen kunnen bij een wondje langer aanhouden en kunnen er bloeduitstortingen (blauwe plekken) ontstaan, ook zonder dat u zich (hard) stoot.
- ▶ Hoofdpijn, duizeligheid en wazig zien. Dit gaat meestal over na gewenning aan het middel.

Dipyridamol (Persantin)

- ▶ Een geneesmiddel dat de samenklontering van bloedplaatjes remt en de bloedvaten verwijdt
- ▶ Meestal wordt Persantin in combinatie met andere antistollingsmiddelen voorgeschreven als acetylsalicylzuur of carbasalaatcalcium.
- ▶ Behalve het gewenste effect kan Persantin bijwerkingen geven.
- ▶ De belangrijkste bijwerkingen zijn:
  - ▶ Maagdarmklachten, zoals misselijkheid, diarree en braken.
  - ▶ Hoofdpijn, hartkloppingen, blozen en duizeligheid

Bloedverdunners

- ▶ Antistollingsmiddelen zijn middelen die de bloedstolling verminderen. bloedverdunners genoemd. Dit is eigenlijk niet de juiste naam. Het bloed wordt niet dunner, het stolt minder snel.
- ▶ Dit zorgt ervoor dat het bloedvat niet opnieuw verstopt raakt door de vorming van een bloedstolsel.
- ▶ Deze middelen verhogen echter de kans op bloedingen.
- ▶ Daarom is het belangrijk de stolling zoveel te verminderen dat de kans op een bloedstolsel kleiner wordt en de kans op bloedingen klein blijft.

Acenocoumarol (sintrom)

- ▶ Coumarine-derivaten zijn van coumarine afgeleide stoffen met een overeenkomstige structuur, die de bloedstolling tegengaan door de vorming van diverse stollingsfactoren te verhinderen. De werking van coumarine-derivaten berust op het tegengaan van de werking van vitamine K.
- ▶ Coumarine-derivaten worden in de geneeskunde gebruikt ter voorkoming of ter behandeling van de vorming van bloedstolsels in de bloedvaten (trombose).
- ▶ De dosering van de acenocoumarol wordt bepaald door de trombosedienst of door de behandelend arts. De belangrijkste bijwerkingen zijn:
- ▶ De kans op bloedinkjes neemt toe. Dit is te merken aan:
- ▶ Het langer bloeden van een wondje of het sneller krijgen van blauwe plekken bij het stoten.
- ▶ U moet voorzichtig zijn bij veranderingen in de algemene conditie (bijvoorbeeld koorts, na bestralingen), dit kan van invloed zijn op de mate van stolling van het bloed.
- ▶ Gelijktijdig gebruik van (grote hoeveelheden) alcohol kan de werking van Sintrom beïnvloeden. Gebruik daarom alcohol met mate.

Dosering vergeten

- ▶ Wanneer u een dosis vergeet en dit dezelfde dag nog merkt, dan moet de gemiste dosis zo snel mogelijk innemen.
- ▶ Bemerkt u het pas de volgende dag, dan mag de gemiste dosis niet meer worden ingenomen. U gaat dan verder volgens het normale schema.
- ▶ Bij een volgende controle bij de trombosedienst moet dit worden meegedeeld.

Antistolling tijdelijk stoppen

- ▶ Sommige (tand)artsen willen dat u de acetylsalicylzuur of carbasalaatcalcium enkele dagen stopt voordat er bijvoorbeeld een tand wordt getrokken.
- ▶ Dit mag u nooit doen. Het risico op een herhaling van een beroerte is vele malen ernstiger dan een wond(je) dat iets langer bloed dan normaal. Dit geldt ook voor eventuele ingrepen/operaties.
- ▶ Stoppen mag alleen na overleg met de neuroloog. Wel mag u vijf dagen stoppen met de Persantin voor bijvoorbeeld het trekken van een tand of een operatie. Daar is geen bezwaar tegen.
- ▶ U kunt met vragen hierover ook altijd contact opnemen met uw huisarts.

Cholesterolverlagende middelen

- ▶ Cholesterol is een vetachtige stof die een belangrijke rol speelt in het vervoer en de verwerking van vet door ons lichaam. Cholesterol wordt in de lever gemaakt, maar wordt ook via ons voedsel opgenomen. Een te hoog cholesterolgehalte kan ontstaan als de lever te veel aanmaakt of omdat we te vet eten, of beide.
- ▶ Cholesterolverlagende medicatie is een groep geneesmiddelen die cholesterolsyntheseremmers of statinen worden genoemd.
- ▶ Het remt de aanmaak van cholesterol in de lever en verlaagt het cholesterol- en vetgehalte in het bloed.
- ▶ Naast de medicatie wordt geadviseerd om een cholesterolverlagend dieet te houden. U heeft dan extra profijt van het medicijn. U kunt hiervoor ook een diëtist raadplegen.
- ▶ Mensen die met statines hun te hoge cholesterolgehalte hebben verlaagd, blijken minder hart- en vaatziekten, zoals hartinfarcten of beroerten te krijgen.

Simvastatine (zocor)/ Atorvastatine (Lipitor)

- ▶ Statine is een middel dat gebruikt wordt bij een te hoog cholesterolgehalte in het bloed (hypercholesterolemie) als de combinatie van een dieet, lichaamsbeweging en afvallen het cholesterolgehalte niet blijkt te kunnen verlagen. Het middel wordt ook gebruikt voor het voorkomen van een herhaalde aandoening van de kransslagaderen van het hart indien u een verhoogd cholesterolgehalte in het bloed heeft. We spreken van een te hoog cholesterolgehalte bij een waarde van meer dan 5,5 mmol/l.
- ▶ De simvastatine dient bij voorkeur 's avonds ingenomen te worden.
- ▶ Behalve de gewenste effect kan simvastatine bijwerkingen geven. De belangrijkste bijwerkingen zijn de volgende:
  - ▶ • Hoofdpijn, duizeligheid, wazig zien, vermoeidheid, slapeloosheid of een gevoel van zwakte. Deze bijwerkingen treden vooral in het begin van de behandeling op.
  - ▶ • Huiduitslag, jeuk, roodheid van de huid, haaruitval, overgevoeligheid voor zonlicht. Deze bijwerkingen verdwijnen weer als u stopt met simvastatine.
  - ▶ • Seksuele stoornissen, zoals minder zin in vrijen, moeilijke erectie en een te late zaadlozing. Deze bijwerkingen gaan over met het stoppen van het middel.
  - ▶ • Spierpijn, gewrichtspijn, spierzwakte en spierkramp. Meestal zijn deze verschijnselen onschuldig, maar soms kan dit wijzen op een ernstige bijwerking op de spieren. De verschijnselen van deze ernstige bijwerking zijn daarnaast algemeen ziek voelen, koorts, misselijkheid en braken. De spierpijn zit meestal in de kuiten of onderrug, maar ook in het gehele lichaam kan pijn ontstaan. Als u last krijgt van deze verschijnselen, moet u zo snel mogelijk de arts raadplegen.

Bloeddrukverlagende medicatie

- ▶ Bloeddrukverlagende middelen zijn middelen die een gunstig effect hebben op de doorbloeding, hartritme stoornissen en hoge bloeddruk.
- ▶ Deze medicijnen vertragen de hartslag zodat het hart rustiger pompt. Ze verwijden ook de bloedvaten. Hierdoor daalt de bloeddruk en is er minder kans op een beroerte.
- ▶ Bij hoge bloeddruk schrijven artsen bètablokkers meestal voor in combinatie met andere medicijnen, zoals plastabletten.
- ▶ Bepaalde bloeddrukverlagende medicatie heeft ook invloed op de uitscheiding van natrium (zout) met de urine. Dit helpt ook de bloeddruk te verlagen.

Bloeddrukverlagende middelen en pijnstillers

- ▶ Pijnstillers van het NSAID-type zoals ibuprofen, naproxen of diclofenac kunnen de werking van deze middelen bij hoge bloeddruk en hartfalen verminderen.
- ▶ Als u meer klachten krijgt van moeheid, benauwdheid of dikke enkels, neem dan contact op met uw arts.

Bloeddrukverlagende middelen en diabetes

- ▶ Wanneer u deze middelen gebruikt, voelt u wanneer u glucose verlagende middelen gebruikt, minder snel dat u een laag glucose in uw bloed (hypo) heeft.
- ▶ Dit komt doordat deze medicatie de waarschuwendende signalen zoals trillen en hartkloppingen onderdrukt. Andere verschijnselen zoals zweten, wazig zien en hongergevoel verdwijnen niet. Let daarom op deze laatste verschijnselen.

Bètablokkers (o.a Metoprolol, Atenolol, Selokeen)

- Behalve het gewenste effect kan dit medicijn bijwerkingen geven. De belangrijkste bijwerkingen zijn:
- Duizeligheid of een licht gevoel in het hoofd, vooral bij opstaan uit bed of uit een stoel. Dit gaat in het algemeen over als uw lichaam zich heeft ingesteld op de lagere bloeddruk (binnen enkele dagen tot weken).
- Vermoeidheid.
- Soms komt impotentie voor. Dit komt door de lagere bloeddruk. Als u last heeft van deze bijwerking, vraag dan advies aan uw arts. Mogelijk moet de dosering aangepast worden of is een ander medicijn geschikter voor u.
- Koude handen en voeten. Dit komt doordat de bloedvaten in de huid onvoldoende reageren op kou. Het kan zijn dat u hier last van blijft houden zolang u het medicijn slikt.

ACE-remmers (o.a. Lisinopril, captopril, enalapril)

- ▶ Ze worden voorgeschreven bij essentiële hypertensie (hoge bloeddruk), chronisch hartfalen (in combinatie met diuretica (plaspillen) en zo nodig digoxine en beta-blokker), een gestoorde linkerventrikelfunctie (EF<40%) en bij diabetische nefropathie met macroproteïnurie bij type I diabetes. Behalve het gewenste effect kan dit medicijn bijwerkingen geven.
- ▶ De belangrijkste bijwerkingen zijn:
- ▶ Kriebelhoest die hardnekkig kan zijn en niet verminderd met middelen tegen kriebelhoest.
- ▶ Duizeligheid, vooral bij het opstaan uit bed of stoel. Dit gaat over het algemeen over als het lichaam zich heft ingesteld op een lagere bloeddruk.
- ▶ In zeldzame gevallen komt overgevoeligheid voor het middel voor. Dit uit zich in een zwelling van het gezicht, lippen, mond, tong of keel. U kunt hierbij benauwd worden. Raadpleeg in dit geval onmiddellijk uw arts.

Plastabletten

- ▶ Plastabletten voeren overtollig vocht af en verlagen daardoor de bloeddruk.
- ▶ Artsen schrijven het middel voor bij hoge bloeddruk en hartfalen. Door de tabletten scheiden de nieren meer zout uit.
- ▶ Het zout trekt het vocht mee: hierdoor wordt het overtollige vocht afgevoerd via de urine. U kunt dit merken doordat u misschien iets vaker moet plassen.
- ▶ Er blijft minder vocht achter in de bloedvaten. Hierdoor daalt de bloeddruk.

Hydrochloorthiazide

- ▶ Door dit medicijn scheiden de nieren meer zout uit. Het zout trekt het vocht mee. Hierdoor wordt het overtollige vocht afgevoerd via de urine. U kunt dit merken doordat u misschien iets vaker moet plassen. Er blijft minder bloed achter in de bloedvaten. Hierdoor daalt de bloeddruk en is er minder kans op een beroerte.
- ▶ Behalve het gewenste effect kan hydrochloorthiazide bijwerkingen geven:
- ▶ Duizeligheid, vooral bij opstaan uit bed of uit een stoel. Dit gaat in het algemeen over als uw lichaam zich heeft ingesteld op de lagere bloeddruk (binnen enkele dagen tot weken).
- ▶ Overgevoeligheid voor hydrochloorthiazide. Dit merkt u aan huiduitslag en galbulten. Raadpleeg bij deze verschijnselen uw arts.
- ▶ Impotentie. Dit komt ook door de lagere bloeddruk. Als u last heeft van deze bijwerking, moet u er rekening mee houden dat deze aanhoudt zolang u hydrochloorthiazide slikt.

Hydrochloortiazide en diabetes

- ▶ Als u diabetes mellitus heeft: u kunt een hoger bloedglucosegehalte krijgen door hydrochloorthiazide.
- ▶ Controleer daarom vaker uw bloedglucosegehalte.

Hydrochloortiazide en zonlicht

- ▶ Hydrochloorthiazide kan de huid gevoeliger maken voor zonlicht. Blootstelling aan zonlicht, zelfs voor korte perioden, kan huiduitslag, jeuk, roodheid en andere verkleuring van de huid of ernstige verbranding door de zon geven.

**HET ENE OOR IN
EN HET ANDERE
DICHT**

**VOORDAT DE
INFORMATIE
WIL ONTSNAPPEN**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

2 Middelen tegen epilepsie

Anti-epileptica

- ▶ Na hersenletsel meestal plaatsgebonden (vanuit één hersenhelft).
- ▶ Eerste keus Depakine (valproïnezuur) of Tegretol (carbamazepine), als dat niet goed genoeg werkt dan tweede keus.
- ▶ Dosering is uitproberen. Geleidelijk verhogen van dosering. Hogere dosering kleinere kans, maar grotere kans op bijwerkingen.
- ▶ I.h.a. veilige middelen, maar bijwerkingen kunnen zijn
- ▶ jeuk, huiduitslag, sufheid, beven, tandproblemen, gewichtstoename.

Werkzame stof

Veel gebruikt

- ▶ Carbamazepine
- ▶ Clonazepam
- ▶ Clobazam
- ▶ Fenobarbital
- ▶ Fenytoïne
- ▶ valproïnezuur

Merksnaam

- ▶ Carbymal, Tegretol
- ▶ Rivotril
- ▶ Frisium
- ▶ Fenobarbital
- ▶ Diphantoïne, Epanutin
- ▶ Convulex, Depakine, Propymal

Nieuwere anti-epileptica

Werkzame stof

- Gabapentine
- Lamotrigine
- Levetiracetam
- Oxcarbazepine
- Tiagabine
- Topiramaat
- vigabratine

Merksnaam

- Neurontin
- Lamicactal
- Keppra
- Trilpetal
- Gabritil
- Topamax
- Sabril (gezichtsveldproblemen)

Medicijnen bij epileptische aanvallen

- ▶ Medicatie uit de groep van de Benzodiazepinen
(slaap- en kalmeringsmiddelen)

Diazepam   valium (injectie via ader)

Stesolid (rectaal)

Clonazepam   Rivotril (druppels op wangzak)

Rivotril (injectie in ader)

Midazolam   Dormicum (injectie in spieren)

**CHRONISCH
ZIEK ZIJN
VRAAGT OM
CHRONISCH
OPTIMISME**

Loesje

3 Middelen bij een hersentumor

- ▶ Lichtpuntje...
- ▶ Een tumor ontstaan in de hersenen zaait vrijwel nooit uit naar andere delen van het lichaam.

Gebruik van cytostatica en corticosteroiden bij tumoren

- ▶ Meningeoom (ontstaan vanuit het hersenvlies) goedaardige, langzaam groeiende tumor, zodat verschijnselen langzaam en sluipend ontstaan. Bij operatieve verwijdering is nabehandeling doorgaans niet noodzakelijk. en De kans op opnieuw na groeien hangt af van plaats en er gaat geruime tijd overheen.
- ▶ Metastasen zijn uitzaaiingen van elders in het lichaam. In de hersenen meestal onder de hersenschors. Behandeling is operatief verwijderen, gevolgd door bestraling. Bij meerdere metastasen vaak alleen bestraling.

Chemotherapie met cytostatica

- ▶ Glioom is kwaadaardige tumor van hersenweefsel. Laaggradig groeit langzaam en zijn betrekkelijk goedaardig. Maar ze zijn niet goed afgegrensd. Eerder wat afwachtend beleid.
- ▶ Hooggradig groeit snel en ongeremd. Behandeling is operatie en bestraling of uit chemotherapie.
- ▶ Cytostatica zijn medicijnen die de celdeling remmen en worden via bloed toegediend. Probleem is doordringen van medicatie door bloedhersenbarrière

- ▶ Temozolomide (Temozol)
- ▶ Voor behandeling van hooggradig
- ▶ Bijna altijd met antibraakmiddel in verband met bijwerkingen. Maagdarmklachten, misselijkheid en braken, afname eetlust, diarree, koorts en slaperigheid, kans op onvruchtbaarheid en afbraak witte bloedcellen.
- ▶ Procarbazine (Natulan) combinatiemedicijn, zoals MOPP (stikstofmosterd), Oncovin, Procarbazine en Prednison.
- ▶ Bijwerkingen zijn maagdarmstoornissen en onderdrukking functies beenmerg en afname aanmaak bloedplaatjes, eetlust afname en diarree, allergische huidreacties.

Corticosteroiden

- ▶ Om ophoping van vocht tegen te gaan krijgen vrijwel alle patiënten na de operatie en/of bestraling deze bijnierschorsormoon.
- ▶ Bijwerkingen kalkverlies, verhoogde bloeddruk en verandering suikerstofwisseling. Schimmelinfecties kunnen verergeren en stemmingsveranderingen en "vollemaansgezicht".
- ▶ Dexamethason, (Decradon, Oradexon, Dexamethason) Meestal korte kuren en snelle verlaging van de dosering
- ▶ Prednison (Prednison, Prednisolon) Gaat zwelling tegen van de tumor, tegen misselijkheid en tegen vermoeidheid.
- ▶ Niet goed te combineren met ontstekingsremmende pijnmedicatie zoals Acetylsalicylzuur, Diclophenac, Ibuprofenum en Naproxen

**ALS IK HET EVEN
NIET MEER WEET**

**DOE IK ALTIJD
EEN STAPJE**

VOORUIT

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

EEN GRENS

POSTBUS 1045 6801 BA ARNHEM

**IS EIGENLIJK
EEN WENS**

**OM VERDER
TE GAAN**

Loesje

4 Middelen tegen neurologische, cognitieve en persoonlijkheidsstoornissen

- Genezen niets, maar brengen verbetering.
- Afkomstig uit psychiatrie: psycho-farmaca.
- Stemming verbeteren, actiever worden, initiatief vermeederen.

Antidepressiva

- Verbeteren stemming.
- Angst- en paniekgevoelens en dwangmatig gedrag verminderen.
- Beïnvloeding van opname van serotonine in hersenen.
- Effect pas merkbaar tot pas zes weken na start van de medicatie.
- Veel gebruikte middelen zijn:
- Clomipramine (Anafril), amitriptyline ((Triptizol, Sarotex) nortriptyline (Nortilen), fluvoxamine (Fevarin), fluoxetine (Prozac), citalopram (Cipramil), paroxetine (Sertoxat), trazodon (Trazolan), sertralin (Zoloft)
- Bijwerkingen: droge mond, lage bloeddruk, duizeligheid, slaperigheid, misselijkheid, zweten, slaapstoornissen, seksuele stoornissen

Antipsychotica

- Gebruik bij wanen (vreemde gedachten) en hallucinaties (stemmen horen en dingen zien, die er niet zijn).
- Helpen bij onrust, agitatie, ontremd gedrag en agressief gedrag.
- Veel gebruikte zijn haloperidol (Haldol), perfenazine (Trilafon), pipamperon (Dipiperon), clozapine (Leponex), olanzapine (Zyprexa), riperidone (Risperial)
- Bijwerkingen zijn problemen met motoriek (verschijnselen van Parkinson), speekselvloed, slaperigheid, afvlakking van gevoel en soms geheugenproblemen, maar ook minder remming en afvlakking van gevoel.

Stemmingsstabilisatoren

- ▶ Maken de stemming stabiel bij bijvoorbeeld agressieve uitbarstingen, seksuele ontremming en agitatie en ze kunnen ook helpen bij depressiviteit.
- ▶ Veel gebruikte zijn valproaat (Convulex, Propymal), carbamazepine (Tegretol), lithiumcarbonaat (Casmcolit, Priadel, Litarex)
- ▶ Bijwerkingen zijn slaperigheid, huiduitslag, meer eetlust, trillende handen.

Slaap- en kalmeringsmiddelen

- ▶ Om rustig te worden.
- ▶ Ze werken goed bij slapeloosheid, angst en opwinding.
- ▶ U raakt er aan gewend en dus heeft u naar verloop van tijd meer nodig om hetzelfde effect te hebben. Soms zelfs verslavend.
- ▶ Veel gebruikte zijn diazepam (Valium), lorazepam (Seresta), temazepam (Normison), nitrazepam (Mogadon), midazolam (Dormicum)
- ▶ Bijwerkingen zijn sufheid, slappe spieren, geheugenproblemen en concentratieproblemen, coördinatieproblemen.

**LIEVER PRETTIG
GESTOORD
DAN
VERSCHRIKKELIJK
GEWOONTJES**

Loesje

GOED NIEUWS

Postbus 1046 6801 DA Amstelveen www.loesje.nl

**STEEDS MEER MENSEN
WEIGEREN
ONGELUKKIG TE ZIJN**

Loesje

Overige medicijnen

- ▶ Bij apathie, lusteloosheid en geen initiatieven meer durven nemen.
- ▶ Veel gebruikt zijn amantadine (Symmetrel) en methylfenydaat (Ritalin)
- ▶ Bijwerkingen kunnen zijn duizeligheid en misselijkheid.

ZO

**DAT WAREN
DE REGELS**

**DAN GAAN WE
NU OVER NAAR
DE REALITEIT**

Loesje

Tips

- ▶ Medicijnen kunnen elkaar beïnvloeden. Zeg de arts welke andere medicijnen U ook gebruikt.
- ▶ Controleer het etiket in de apotheek en vraag bij onduidelijkheid direct de apotheker.
- ▶ Lees de bijsluiter wel!
- ▶ Neem de medicatie in volgens de aanwijzingen op het etiket, ook als ze afwijken van de bijsluiter. Neem poeders, tabletten en capsules in met een groot glas water.
- ▶ Niet op eigen houtje dosering veranderen en maak een kuur af. Bij twijfel overleg met de arts.
- ▶ Bewaar medicatie in de originele verpakking, samen met de bijsluiter. Liefst op een koele, droge plaats.
- ▶ Bij lastigere doseringen of moeite met onthouden, vraag bij de apotheker en drogist een doseer-box.

NAH en medicatie

Dank voor uw aandacht